

3. TRETOS I TENDÈNCIES DEL MERCAT DE TREBALL DE LES ILLES BALEARS: RESUM DE LES DADES GENERALS 43

Segons les dades de l'Enquesta de població activa la caiguda de l'ocupació el 2011 (-2,1%) romp amb la tendència a la contracció de la caiguda que s'insinuà amb les dades del bienni 2009-2010 (-6,1% el 2009 i -1,8% el 2010). La recaiguda de l'ocupació, a la vegada, ve acompanyada d'un increment de la taxa d'atur (1,6 pp), i l'any 2011 l'atur afectà el 22% de la població activa (el 2010 fou del 20,4%). En nombres absoluts la població ocupada estimada per l'EPA és a les Balears de 460.575 persones. Aquesta xifra representa un descens de 9.825 efectius laborals respecte del 2010 ([vegeu quadre II-17](#)).

Per sectors d'activitat, el descens en el nombre de persones ocupades és generalitzat menys en el sector agrari, que és l'únic que creix (un 38,9% respecte de l'any 2010, la qual cosa es concreta en 1.900 llocs de feina nous). El sector industrial perd 1.200 llocs de feina, cosa que en termes relatius suposa un -3,33%. El sector de la construcció registra una pèrdua de 8.700 persones (en aquests dos anys, aquest sector ha perdut 21.700 persones), cosa que en termes relatius suposa un 16,6% menys respecte de l'any anterior. El sector serveis durant el 2011, ha registrat un descens de 1.900 llocs de feina (un 0,5% menys respecte de l'any anterior). S'inverteix, així, la tendència al creixement observada l'any 2010 ([vegeu el quadre II-18](#)).

Atenent a la situació professional de la població ocupada tenim que entre l'ocupació assalariada es perden 13.700 llocs de feina, amb una variació anual del -3,5%. D'altra banda, la població assalariada amb contracte temporal presenta una evolució negativa del -0,94% (-950 persones), i l'ocupació indefinida presenta en termes interanuals un descens de 12.850 assalariats (-4,5%). Pel que fa als perfils sociodemogràfics, cal esmentar que els homes han seguit patint la major baixada de l'ocupació (-2,6%, -6.755 efectius ocupats)

⁴³ Les dades de l'EPA s'han tret directament del web de l'INE i d'altres s'han elaborat directament a partir de les microdades de l'EPA. En aquest cas, són d'elaboració pròpia i l'INE no és responsable de la seva exactitud i fiabilitat.

que es ve produint des de l'inici de la crisi per la fallida de la construcció. Les dones també perden efectius laborals, amb una caiguda inferior a la dels homes (-1,5%, -3.225 ocupades).

La distribució de l'ocupació per sexe i sector es configura actualment de la manera següent: els homes es concentren en un 68,2% en el sector de serveis (1,6 pp per sobre del 2010), un 19,6% en la construcció (2,7 pp per sota del 2010), seguit de la indústria i l'agricultura amb un 11,27% i 2,01%, respectivament. Quant a les dones, es continua donant una forta concentració en el sector de serveis, del 95%, percentatge similar al dels dos anys anteriors. Respecte del 2010, cal destacar que l'ocupació masculina es manté i fins i tot baixa en tots els sectors, tret en el d'agricultura en què experimenta un increment del 36,3%. Per la seva banda, l'ocupació femenina segueix el mateix patró que l'ocupació masculina, i només experimenta un augment en agricultura que suposa 175 nous llocs de feina ocupats per dones, cosa que en termes relatius es concreta en un 9,33%.

L'any 2011, i sempre segons l'EPA, la població estrangera ocupada representa, amb 104.150, el 22,6% del total d'ocupació de les Illes. Si ho comparam amb el 2010, s'observen descensos dels ocupats, tant entre els espanyols (-2,09%), com entre els estrangers (-0,8%). Tanmateix, es donen diferències dins el col·lectiu estranger, donat que mentre que els no comunitaris pateixen un descens del 16,3% (aquest percentatge ha crescut 5,7 pp més en comparació amb l'any passat), els comunitaris assoleixen un increment del 16,4%.

Per grups d'edat, el més castigat per la crisi ha estat el grup més jove (menors de 35 anys), que continua la davallada en el nombre d'ocupats respecte de 2010, concretament en un 7,8%. El grup d'entre 35 i 54 anys presenta un descens del 19,3%, mentre que els majors de 55 anys experimenten aquest 2011 un increment del 8,2%.

Segons les dades de l'EPA, el 2011 s'ha tancat amb 128.925 persones aturades, 8.925 més que el 2010, cosa que equival a un increment del 7,2%. Els homes continuen essent majoria, si bé són les dones les que presenten un major increment interanual (+9,3%). La taxa d'atur dels menors de 25 anys ha

passat del 43,01% l'any 2010 al 43,07% en 2011. D'altra part l'atur de llarga durada (+12 mesos) ha passat del 33,2% el 2010 al 35,4% en 2011.

La població activa femenina eleva de manera notable la quota de participació (la taxa d'activitat femenina a les Balears és del 59,1% i se situa 6,2 punts per sobre de la mitjana espanyola).

En el cas de les Illes Balears, el sector serveis i concretament les activitats vinculades al turisme i a l'Administració pública, han afavorit l'augment de la taxa d'ocupació femenina amb comparació a d'altres comunitats autònomes i enguany se situa en el 46,5% (1,2 punts per sota de la de l'any 2010).

No obstant això, tot i la favorable evolució que registra la dona en la població activa i ocupada, encara no s'han equilibrat les diferències entre la participació de la dona i de l'home. De tota manera, enguany, per tercera vegada en la història la taxa d'atur femenina (21,45%), és menor que la masculina (22,40%) i se situa així a gairebé un punt per sota de la taxa d'atur masculina.

La presència de la dona en el mercat laboral destaca de manera notable en el sector serveis, en què un 95% del total de població ocupada femenina fa feina. El pes per al col·lectiu masculí és del 69,8%. Com es pot apreciar amb aquestes dades, la presència femenina en la resta de sectors és gairebé nul·la. Es pot destacar el 3,4% de dones ocupades en el sector industrial. En el sector de la construcció i l'agricultura, les dones tenen una presència residual, ja que només del 0,7% està fent feina en la construcció i un 0,9% en l'agricultura.

Si ens centram en les diferències ocupacionals segons la variable sexe són un dels aspectes que reflecteixen la segregació de les dones dins el mercat de treball i, per tant, el seu accés desigual al mercat laboral.

L'anàlisi de la població ocupada segons el sector i la branca d'activitat⁴⁴ (hi ha més de 35 branques d'activitat segons les estadístiques oficials), ens mostra que dos terços de les dones ocupades estan concentrades en cinc d'aquestes branques, que són: comerç, serveis personals i domèstics, educació i sanitat. Dins d'aquestes branques d'activitat les dones estan ocupades en un rang

⁴⁴ La concentració per sector o branca d'activitat és un indicador de segregació horitzontal i mesura el grau de polarització de les dones i/o els homes en certs sectors i o branques específiques d'activitat.

bastant reduït d'ocupacions: dependenta de comerç, netejadora, empleada administrativa, treballadora qualificada del sector serveis i professions de grau mitjà (mestres i infermeres), que són les més feminitzades.

La segregació ocupacional horitzontal implica una taxa menor d'ocupació de les dones en certs sectors, com la indústria, la tècnica, la informàtica, etc. S'observa que les dones ocupen els llocs de feina menys qualificats. Així doncs, es pot observar en les dades sobre població ocupada per gènere i professió, com el percentatge de dones que ocupen llocs de feina qualificats, per ordre d'importància, és el següent: el 30,2% de les dones estan ocupades a serveis, comerç i atenció de persones, serveis de restauració i protecció; el 20,1% estan ocupades com a treballadores no qualificades; el 19,1% són treballadores de tipus administratiu; l'11,2% són tècniques i professionals científiques i intel·lectuals; el 9,2% són tècniques i professionals de suport; i, finalment, el 6,0% es troben dins el grup de direcció d'empreses i administració pública ([vegeu el quadre II-19](#)).

Per altra banda, dins la segregació ocupacional vertical⁴⁵ podem observar com cada vegada hi ha menys espais sense dones. Malgrat això, continua havent-hi diferències en tots els àmbits de treball. La discriminació també és diferent segons els sectors professionals i les característiques de l'empresa (si és pública o privada; si és gran, petita o mitjana). Aquesta desigualtat és major en els nivells alts de responsabilitat en els escenaris públics. Quan s'analitzen els vèrtexs jeràrquics de les organitzacions, s'hi veu una segmentació clara; en els nivells alts de responsabilitat hi ha menys dones.

Segons les dades de l'INE-EPA per al 2011, prop del 70 per cent dels càrrecs de direcció estan ocupats per homes, i les dades relatives a dones directives, empresàries i nivells alts de categoria professional indiquen que el major percentatge de dones que exerceixen llocs directius està situat com a treballadores independents o gerència d'empreses sense assalariats/des (23,0%), seguida de la gerència d'empreses amb assalariats (56,1%) i,

⁴⁵ La segregació vertical es refereix a la posició i concentració de dones i homes en graus i nivells específics de responsabilitat i lloc de feina, tenint en compte el tipus d'ocupació.

finalment, hi trobam el grup d'assalariades privades (18,1%) ([vegeu els quadres II-19A i II-19B](#)).

Amb relació al moviment laboral registrat, tenim que el registre de treballadors afiliats a la Seguretat Social al llarg del 2011 ha estat de 405.113 persones, amb un descens de 6.504 afiliacions (-1,6%).

Amb relació al gènere, és la població masculina la que presenta la caiguda més significativa, un 2,6% en termes relatius respecte de l'any 2010 (és a dir, de les 6.504 persones treballadores menys, 5.924 són homes), mentre que la població femenina disminueix un 0,3% (580 llocs de feina menys que l'any passat).

En concret, l'any 2011 s'ha tancat amb 187.209 dones ocupades, la qual cosa representa un percentatge del 46,2%. Aquest percentatge, al conjunt de l'Estat, és d'un 45,3%.

En l'anàlisi de la població ocupada per branques d'activitat observam que a tots els sectors es registra un descens en el nombre d'afiliacions, excepte en el sector serveis.

Si diferenciam entre els treballadors assalariats i els autònoms, podem assenyalar que el 76,5% dels afiliats d'alta són assalariats, mentre que en el règim d'autònoms aquest percentatge és del 19,9%, proporcions que es mantenen més o menys estables respecte dels anys anteriors.

Amb relació a l'afiliació de treballadors fixos discontinus s'ha augmentat en un 2,73% de mitjana amb relació a l'any 2010 i ha arribat als 34.915 afiliats indefinits fixos discontinus de mitjana, amb una punta el mes de juliol de quasi 57.000 afiliats amb aquest tipus de contractació, un 48% més respecte del juliol de l'any passat.

La destrucció d'ocupació a l'economia balear, tal com passa des de fa dos anys, es produeix principalment a Menorca (-3,22%) i a Mallorca (-2,05%). Eivissa i Formentera, amb registres positius, varen experimentar un creixement interanual del 2,04% a Eivissa i del 3,94% a Formentera.

Les Illes Balears continuen sent la comunitat autònoma amb el percentatge més elevat de població de nacionalitat estrangera, amb el 21,6% sobre el total de població, seguida de la Comunitat Valenciana (17,2%), Múrcia (16,1%) i Comunitat de Madrid (15,6%). Les Balears se situen gairebé deu punts per sobre de la mitjana estatal, en què el pes dels estrangers és del 12,1%.

Pel que fa a les dades d'atur registrat, a les Illes Balears, l'any 2011 es va tancar amb 83.263 persones aturades, xifra que suposa un augment en termes absoluts de 381 persones respecte de l'any anterior i en termes relatius, del 0,46%. És, per tant, el menor increment des de l'any 2007. Per quart any consecutiu, el percentatge d'homes registrats com a aturats és superior al de les dones. Així doncs, el 53% d'aquestes persones són homes i el 47% restant són dones. L'atur femení és el que registra un creixement, xifrat en 644 dones més respecte de 2010 (un 1,68% més d'atur femení en termes relatius), mentre que els homes veuen reduir els seus efectius de les llistes d'atur en un 0,6%.

L'anàlisi segons el sexe i el grup d'edat és la següent; el 25,1% de les persones aturades té menys de 30 anys, el 41,7% entre 30 i 44 anys (aquest és el grup que es veu més afectat per la crisi econòmica i laboral i registra en conseqüència un comportament més advers), i el 33,2% restant té 45 i més anys.

L'any 2011 l'atur de llarga durada representa el 27,8% sobre el total de persones aturades (més de deu punts percentuals que l'any 2009). Enguany, l'atur de llarga durada segons el sexe es distribueix de la manera següent: les dones representen el 50,6%, i els homes el 49,4% d'aquest col·lectiu. Segons el perfil de les persones en situació d'atur de llarga durada, podem dir que el 49% d'aquestes té 45 anys o més. Segons el nivell d'estudis, s'observa com gairebé el 25,6% no posseeix estudis o només té estudis primaris. I, finalment, segons el sector econòmic, veim com es dona una forta concentració d'aquestes persones en el sector serveis (66,5%).

Amb relació al col·lectiu de persones estrangeres aturades sumen 21.330, cosa que en termes percentuals implica el 25,6% del total de l'atur que s'ha registrat a les Illes. Les Balears són la comunitat autònoma amb la proporció més

elevada de treballadors estrangers sobre el total de persones aturades de l'Estat. Respecte de 2010 es dona un descens de 867 persones estrangeres desocupades.

La contractació realitzada l'any 2011 (311.374) experimenta un creixement respecte de 2010, que es concreta en 4.454 contractes més que l'any passat (un 1,45% més que l'any 2010). El 10,8% dels 311.374 contractes registrats varen ser indefinits i el 88,8% foren de caràcter temporal. Durant l'any 2011, s'ha registrat una caiguda en la contractació indefinida del 2,81%, mentre que els de durada determinada augmenten en un 2,04%, gràcies sobretot a l'augment dels contractes a jornada parcial que és del 9,3%. I els contractes de formació pròpiament dits cauen en un 14,6% respecte de 2010. En canvi, els contractes de pràctiques a temps complet registren un augment del 10,95%, i els contractes a temps parcial d'un 28,68%.

3.1. EL MERCAT DE TREBALL SEGONS L'ENQUESTA DE POBLACIÓ ACTIVA

3.1.1. L'OCUPACIÓ PER SITUACIONS LABORALS

Segons les dades que ofereix l'Institut Nacional d'Estadística (INE) a l'Enquesta de població activa, del total de 460.600 treballadors ocupats l'any 2011, 374.000 varen ser assalariats, xifra que representa el 81,2% del total de persones ocupades a les nostres illes. Aquest percentatge és similar al d'anys anteriors ([vegeu el quadre II-20](#) i [el gràfic II-6](#)).

Per primera vegada al llarg de la sèrie analitzada, els treballadors assalariats del sector públic resten efectius laborals respecte de l'any passat en 4.200 persones, mentre que els assalariats del sector privat segueixen perdent treballadors, i aquest any en concret 9.600 treballadors (en els últims dos anys, s'han perdut prop de 25.000 llocs de feina). Aquesta davallada d'efectius laborals en el sector privat, es registra des de l'any 2008.

En el cas dels treballadors ocupats per compte propi, el nombre dels que treballen en la categoria d'ocupadors s'ha situat en les 28.600 persones, la qual cosa significa un augment del 0,7% amb 200 ocupats més respecte de l'any

2010. És el primer any des del 2008 en què aquest col·lectiu veu recuperar lleugerament els efectius laborals. En la categoria dels empresaris sense assalariats, que són 54.700 persones, es produeix un augment del 9,52% en relació amb l'any anterior, amb 4.800 assalariats més. Fa dos anys que aquesta categoria laboral guanya efectius, després que l'any 2009 experimentàs un descens de prop del 19%.

3.1.2. ELS OCUPATS I ELS ASSALARIATS PER TIPUS DE JORNADA, PER GÈNERE I PER SECTOR ECONÒMIC

El 2011 el nombre de persones ocupades a jornada completa és de 399.449, de manera que hi ha 13.559 ocupats menys que l'any 2010 (un 3,28% menys que l'any anterior). S'ha de destacar que el descens més important es registra entre el col·lectiu femení (amb 7.601 dones ocupades menys a jornada completa, un -4,4%). Entre el col·lectiu masculí es registra un descens, també important, del 2,5% amb 5.958 ocupats menys. Sobre el total d'ocupats a jornada completa, els homes tenen un pes del 58,3%, mentre que la presència de les dones és només del 41,7% ([vegeu el quadre II-21](#)).

En canvi, pel que fa als ocupats a jornada parcial hi ha un increment en relació amb l'any anterior, del 6,5% de mitjana anual. En aquest grup, cal assenyalar que, pel que fa al col·lectiu femení, l'ocupació a temps parcial ha crescut en 4.364 persones (un 10,9% més que l'any passat). Sobre el total d'ocupats a jornada parcial, les dones són majoria amb un 72,5% sobre el total.

Si feim referència als assalariats, els percentatges de variació amb relació a l'any 2010 són els següents: hi ha 13.728 assalariats menys (un 3,5% menys que l'any anterior).

Pel que fa als assalariats a jornada completa es registra un descens de 17.865 assalariats menys (un 5,3% menys que l'any anterior) i pel que fa als assalariats a jornada parcial, experimenten un creixement de 4.137 llocs de feina més en relació amb l'any anterior (un 8,6% més que l'any 2010).

En concret, entre els assalariats a jornada completa es registra un descens entre el col·lectiu masculí de prop de 8.000 treballadors, un 4,2% menys amb

relació a l'any 2010 i, entre el col·lectiu femení també es registra un descens de gairebé 10.000 treballadores, un 6,6% menys que l'any anterior. Quant als ocupats assalariats a temps parcial, el col·lectiu masculí s'estanca en els 13.560 treballadors. Es dona així una desacceleració del ritme de creixement iniciat l'any 2009. El col·lectiu femení experimenta un augment de 4.341 persones, cosa que en termes relatius suposa un 12,7% més que l'any anterior.

Hem de destacar, un any més, la major presència de les dones en el treball a temps parcial (l'11,1% respecte del total de treballadors ocupats i l'11,9% respecte del total d'assalariats) que la dels homes (amb el 4,2%, respectivament). D'altra banda, en el treball a temps complet, com s'ha comentat anteriorment, l'ocupació més elevada es dona entre el col·lectiu masculí.

En definitiva, sembla que el creixement de l'ocupació a temps parcial, juntament amb l'augment de la taxa d'atur, desplacen el treball i l'ocupació estable i de jornada completa del centre de les relacions laborals⁴⁶.

Si analitzam la taxa de salarització, veim com la de les dones és major que la dels homes. En el cas de les Balears, parlem d'una taxa del 85,5% en el cas de les dones i d'un 77,5% en el cas dels homes.

A continuació s'analitza l'evolució al llarg d'aquest darrer any de les persones ocupades i, dins aquestes, de les assalariades, en relació amb el sector d'activitat i amb el gènere. S'observa que el 95% del total de dones ocupades ho està en el sector de serveis, mentre que per als homes aquesta xifra és del 69,8%. Això ens demostra que en el sector de serveis hi té una forta presència el col·lectiu femení. El cas contrari succeeix en els altres sectors d'activitat, en què la participació femenina és francament minoritària, en favor de la participació masculina, amb un volum d'efectius laborals molt més important [\(vegeu el quadre II-22\)](#).

Així, en el sector de la construcció, com és habitual, la presència masculina és molt més important (el 96,6% del total d'ocupats en la construcció). En el sector

⁴⁶ *Vegeu el monogràfic de l'Observatori del Treball; "Anàlisi de l'ocupació a temps parcial en un context de crisi a les Illes Balears". Col·lecció d'Estudis Laborals, núm. 16.*

industrial, el percentatge d'homes ocupats és notablement superior al de dones en qualsevol dels règims (el 79,8% dels ocupats i el 82% en el cas dels assalariats). Finalment, el sector agrari i pesquer aglutina el 2% del total d'homes ocupats i el 0,8% en el cas de les dones ocupades.

Per acabar, com a resum, el 2% del nombre total d'homes ocupats treballa en l'agricultura (gairebé un punt percentual més que l'any 2010), l'11,3% en la indústria, el 16,9% en la construcció, i el 69,8% ho fa en el sector de serveis. Aquests percentatges en el cas de les dones són del 0,8% en l'agricultura, del 3,4% en la indústria, del 0,7% en la construcció i del 95% en els serveis.

3.1.3. LA TEMPORALITAT

A les Balears el 26,8% del total d'assalariats ha tingut un contracte temporal, percentatge que representa un augment de gairebé un punt respecte de l'obtingut l'any anterior. Les Illes Balears se situen a un punt i mig per sobre de la mitjana estatal de temporalitat. Com es pot veure, la taxa de temporalitat és més elevada en els trimestres de major activitat turística ([vegeu el quadre II-23 i el gràfic II-7](#)).

La informació disponible segons les branques d'activitat i el tipus de contracte, mostra com les activitats de serveis de begudes i menjars i la construcció registren les majors taxes de temporalitat, amb un 43,5% i un 42,9%, respectivament ([vegeu el quadre II-24](#)).

Si feim aquesta anàlisi segons el tipus de sector (públic o privat), observam com el sector privat té una major taxa de temporalitat, amb un 27,3% respecte del sector públic, que és del 24,4% (aquesta diferència és constant al llarg de la sèrie estudiada). Amb relació a l'any 2010, el major increment l'ha registrat el sector privat, amb gairebé un punt, mentre que el sector públic ha vist reduir la taxa en tres dècimes.

Per últim, l'anàlisi de la temporalitat segons nacionalitat ens mostra clarament com la taxa de temporalitat entre els treballadors estrangers (39,2%) se situa 16 punts per sobre la taxa dels treballadors nacionals o amb doble nacionalitat.

S'ha de dir que aquesta diferència entre els dos col·lectius es va reduint en aquests darrers 4 anys.

Respecte de les possibles diferències per gènere, s'observa com enguany aquestes s'han equilibrat de forma notòria, tot i que les dones (26,7%) encara presenten una taxa de temporalitat més baixa que la dels homes (26,9%). Cal remarcar que durant l'any 2011 la taxa de temporalitat femenina ha crescut dos punts i mig respecte de la taxa de 2010, mentre que la taxa masculina es redueix en 0,9 punts [\(vegeu el quadre II-25\)](#).

Si analitzam la temporalitat segons el tipus de jornada, la taxa en la jornada parcial (41%) és 16,5 punts més elevada que la que hi ha en el cas dels treballadors a jornada completa (respecte de l'any 2007 aquesta diferència s'ha duplicat). La taxa de temporalitat dels treballadors a jornada parcial ha crescut 5,6 punts respecte de 2010, mentre que la taxa de temporalitat dels treballadors de jornada completa (24,5%) s'ha reduït en 0,3 dècimes respecte de l'any passat [\(vegeu el quadre II-26\)](#).

Una anàlisi de la temporalitat per grups d'edat ens mostra que les taxes més elevades es donen entre els col·lectius més joves i, a mesura que augmenta l'edat del treballador, aquestes taxes es redueixen. En especial, s'ha de destacar el grup de treballadors d'entre 16 i 19 anys, que té la taxa més elevada (80,6%), mentre que la taxa de temporalitat més baixa, es registra en el grup d'edat de 55 i més anys (14,2%) [\(vegeu el gràfic II-8\)](#).

3.1.4. L'ESTACIONALITAT

L'especialització productiva condiona i atorga al mercat de treball illenc uns determinats trets estructurals i característics, els quals, en definitiva, afecten la quantitat i la qualitat de l'ocupació disponible per a la població laboral.

Entre les conseqüències més directes de la caracterització del model de creixement econòmic de les Illes Balears, l'estacionalitat és un element determinant del tipus de relacions econòmiques i socials que es produeixen. En efecte, en els moments d'expansió la variació de l'activitat al llarg de l'any

tendeix a concentrar-se en el períodes d'estiu en la mesura que és el sector turístic el generador de la màxima activitat.

Així doncs, l'illa que històricament presenta el nivell més elevat d'estacionalitat és Formentera (134,8%), seguida d'Eivissa (74,8%), Menorca (42,8%) i Mallorca (28,2%) ([vegeu el quadre II-27](#)).

3.2. LES AFILIACIONS A LA SEGURETAT SOCIAL I EL MOVIMENT LABORAL REGISTRAT (CONTRACTACIÓ, DEMANDANTS D'OCUPACIÓ I ATUR REGISTRAT)

El registre de treballadors afiliats a la Seguretat Social al llarg del 2011 ha estat de 405.113 persones. Si ho comparam amb les dades de 2010, s'ha produït un descens de 6.504 afiliacions (-1,6%), una caiguda inferior a la registrada l'any passat que fou del 2,61%. D'aquesta manera, aquest és el quart any en què es registra un descens en el nombre d'afiliacions a la Seguretat Social, tot i que any rere any aquest descens és més moderat.

Amb relació al gènere, és la població masculina la que presenta la caiguda més significativa, un 2,6% en termes relatius respecte de l'any 2010 (és a dir, de les 6.504 persones treballadores menys, 5.924 són homes), mentre que la població femenina disminueix un 0,3% (580 llocs de feina menys que l'any passat).

Aquest descens en les xifres d'afiliació afecta, des de l'inici de la crisi, de manera més directa i contundent el col·lectiu masculí ([vegeu el quadre II-28](#)).

No obstant això, el percentatge de dones sobre el total de la població ocupada continua sent inferior al percentatge d'homes. En concret, l'any 2011 s'ha tancat amb 187.209 dones ocupades, la qual cosa representa un percentatge del 46,2%. Aquest percentatge, en el conjunt de l'Estat, és d'un 45,3%. Des de l'any 2001 aquest percentatge ha augmentat en gairebé sis punts, mentre que a Espanya l'augment és de 7,4 punts, és a dir, a les Illes Balears històricament les dones tenen més pes sobre el total de la població ocupada, pes que cada vegada augmenta. I, Espanya, any rere any, s'acosta a la situació avantatjosa

de les Illes Balears, de manera que es va retallant el diferencial ([vegeu el quadre II-29](#)).

En l'anàlisi de la població ocupada per branques d'activitat observam que a tots els sectors es registra un descens en el nombre d'afiliacions, excepte en el sector serveis.

El sector de la construcció, com és habitual en aquests darrers anys, és el que registra el major decreixement tant en xifres absolutes com relatives, un 12,2%, -1,1 punt percentual més que l'any passat, cosa que en termes absoluts es tradueix en 5.665 llocs de feina menys que l'any 2010. Juntament amb el sector de la construcció, trobam el sector industrial com a segon en el rànquing en destrucció d'ocupació, que tanca l'any amb 1.367 llocs de feina menys que l'any 2010 (un 4,9% menys que l'any passat). El sector agrari i pesquer registra uns descens més moderat (-117 afiliacions), que es concreta amb un (-1,4%), molt semblant al de l'any passat que fou del -1,6%. Finalment, el sector serveis és l'únic que esmorteix, encara que feblement, el cop amb un creixement del 0,1% i crea 427 nous llocs de feina ([vegeu el quadre II-30](#)).

Si ens fixam amb més detall en el sector de serveis, que, per altra banda, a la nostra comunitat és el que concentra el major nombre de població afiliada (el 81,8% de persones ocupades a les Illes Balears ho està en el sector de serveis), observam que les activitats més dinàmiques del sector serveis⁴⁷ pel que fa al grup de treballadors assalariats, és a dir, les que més han crescut en termes relatius són programació, consultoria i altres activitats relacionades amb la informàtica (14,98% i 176 afiliacions), assistència en establiments residencials (11,83% i 289 afiliacions), activitats professionals, científiques i tècniques (11,14% i 121 afiliacions), i investigació i desenvolupament (10,52% i 31 afiliacions). Per contra, s'ha de dir que les activitats relacionades amb la programació i emissió de ràdio i televisió perden ocupació per segon any consecutiu, -38,33% i -227 afiliacions; publicitat i estudis de mercat, -12,02% i -

⁴⁷ Les activitats de llars que ocupen personal domèstic i les d'organitzacions i organismes internacionals, tot i tenir creixements de més del 40%, no les trobam significatives per raó del seu volum total d'ocupació.

139 afiliacions; activitats relacionades amb l'ocupació 48, -11,62% i -106 afiliacions; i activitats de jocs d'atzar i apostes, -11,03% i -126 afiliacions ([vegeu el quadre II-31](#)).

Si diferenciam entre els treballadors assalariats i els autònoms, podem assenyalar que el 76,5% dels afiliats d'alta són assalariats, mentre que en el règim d'autònoms aquest percentatge és del 19,9%, proporcions que es mantenen més o menys estables respecte dels anys anteriors (la resta de treballadors, el 4,6%, es classifiquen dins els règims especials). Amb relació a la variació interanual, observam com tant els treballadors assalariats com els autònoms segueixen registrant un descens de llocs de feina, que es produeix des de l'inici de la crisi econòmica i que per enguany se situa, en termes relatius, en un 1,78% menys d'assalariats (-5.624) i un 1,29% menys de treballadors autònoms (-1.054).

Fa dos anys que ja fèiem notar l'augment important que es produeix en el règim de treballadors agraris; enguany aquest règim segueix creixent (3,02%), com a conseqüència de la crisi econòmica que fa que molts treballadors d'altres sectors i joves optin per fer feina al camp. Per contra, el règim del mar perd efectius laborals des de l'any 2003, i enguany registra una pèrdua que es fixa en un 2,99%. El règim de la llar, per contra, augmenta el nombre de llocs de feina en un 1,56%, i recupera la pèrdua del 0,6% de l'any passat ([vegeu el quadre II-32](#)).

Amb relació a l'afiliació de treballadors fixos discontinus identificats segons la modalitat de contractació de les altes a la Seguretat Social, podem veure com cada any es produeix l'increment interanual en aquest tipus d'afiliació contractual es produeix a partir del mes d'abril i s'allarga fins al final del mes de setembre. En aquests lapses de temps, i coincidint amb l'inici i el final de la temporada turística, és quan creix aquest tipus de contractació. L'any 2011 el nombre de treballadors amb contractes fixos discontinus ha augmentat en un 2,73% de mitjana amb relació a l'any 2010 i ha arribat als 34.915 afiliats indefinits fixos discontinus de mitjana, amb una punta el mes de juliol de quasi

⁴⁸ *Són aquelles activitats vinculades amb les agències de col·locació, empreses de treball temporal i altres sobre recursos humans.*

57.000 afiliats amb aquest tipus de contractació, un 48% més respecte del juliol de l'any passat ([vegeu el quadre II-33](#)).

La destrucció d'ocupació a l'economia balear, tal com passa des de fa dos anys, es produeix principalment a Menorca (-3,22%) i a Mallorca (-2,05%). Eivissa i Formentera, amb registres positius, varen experimentar un creixement interanual del 2,04% a Eivissa, i del 3,94% a Formentera ([vegeu el quadre II-34](#)).

Una altra anàlisi que cal fer és la dels treballadors estrangers, per la importància que tenen en el nostre mercat de treball. Amb les dades d'avanç del padró de 2012, les Illes Balears continuen sent la comunitat autònoma amb el percentatge més elevat de població de nacionalitat estrangera, amb el 21,6% sobre el total de població, seguida de la Comunitat Valenciana (17,2%), Múrcia (16,1%) i la Comunitat de Madrid (15,6%). Les Balears se situen gairebé deu punts per sobre de la mitjana estatal, en què el pes dels estrangers és del 12,1%.

Segons dades de la Tresoreria General de la Seguretat Social, la població ocupada estrangera va registrar una xifra de 69.445 treballadors d'alta, cosa que representa el 17,14% del conjunt de treballadors d'alta a la Seguretat Social. Les Balears continuen essent la comunitat autònoma amb el major pes de població estrangera sobre el total de treballadors d'alta a la Seguretat Social ([vegeu el quadre II-35](#)).

La distribució dels treballadors estrangers segons la zona de procedència ha anat variant al llarg dels anys. Si l'any 2001 el pes dels treballadors amb nacionalitat de països de la UE era del 58,7% (18.598), i el dels treballadors estrangers no comunitaris, del 41,3% (13.906), l'any 2011 ens trobam que la distribució d'aquests dos col·lectius és la següent: el 52,8% són treballadors estrangers no comunitaris (36.652) i el 47,2% són treballadors de la UE (32.794). Respecte de l'any 2010, els treballadors estrangers, registren un descens en el volum de població ocupada, que en termes absoluts és de 1.653 treballadors menys (-2,32% en termes relatius). Concretament, els treballadors no comunitaris registren un descens més important del 4,04% i els comunitaris del 0,34%. Enguany, és el tercer any consecutiu en què es destrueixen llocs de

feina entre els treballadors estrangers, tot i que enguany la caiguda ha estat més suau que la d'anys anteriors.

Es pot apreciar que durant els mesos de major ocupació (juny, juliol i agost), el pes dels treballadors estrangers amb nacionalitat de països de la UE creix respecte dels mesos de temporada baixa (gairebé ho fa en un 72,6%), molt per sobre de la incorporació de treballadors estrangers no comunitaris (que és del 46,6%) al nostre mercat de treball (i que ho fa bàsicament en l'activitat hotelera).

Segons la nacionalitat, com es reflecteix en els quadres 10A i 10B, podem assenyalar que, dins el grup de països que pertanyen a la Unió Europea, els que aporten més mà d'obra a la nostra comunitat autònoma són, en primer lloc, Alemanya (que aporta el 26,2% dels treballadors de la Unió Europea i el 13,1% del total d'afiliats estrangers), seguida d'Itàlia (15,72% i 7,87%, respectivament) i del Regne Unit (15,62% i 7,82%, respectivament). Aquests percentatges de participació han anat una mica a la baixa respecte dels anys anteriors. D'aquests treballadors estrangers amb nacionalitat de països de la Unió Europea, el 65,5% cotitzen en el règim general i, el 30,5% són autònoms, la qual cosa ens mostra la poca significació que tenen en la resta de règims: l'agrari, el de la mar o el de la llar ([vegeu el quadre II-36A](#)).

D'altra banda, la major presència de treballadors estrangers afiliats és la de treballadors del Marroc (15,71%) i de l'Equador (12,64%). Aquest últim país ha perdut, en el darrer any, 1.000 treballadors afiliats, cosa que en termes relatius suposa un 18,6% menys de treballadors equatorians que cotitzen a la Seguretat Social. En relació amb el total de població estrangera afiliada a la nostra comunitat autònoma, les persones marroquines suposen un 8,32% i les equatorianes un 6,70 ([vegeu el quadre II-36B](#)).

Quant als treballadors estrangers no comunitaris, malgrat que el 70,4% cotitzen en el règim general de la Seguretat Social i el 9,4% són autònoms, és destacable la presència d'aquest col·lectiu en altres activitats, concretament en els règims especials. En el règim especial de persones empleades a la llar es comptabilitza el 15,77% de persones afiliades, el 38,3% de les quals provenen de Bolívia o de l'Equador. Un altre règim en què aquest col·lectiu d'estrangers

amb nacionalitat de països de fora de la Unió és representatiu és l'agrari, amb 1.476 treballadors d'alta durant el 2011, cosa que en termes relatius suposa que el 86,6% d'aquests treballadors són de fora de la UE. Cal destacar, a més, que la majoria dels treballadors del règim agrari són originaris del Marroc (el 43,6%).

Finalment, observam una concentració més elevada de mà d'obra immigrada en el sector de l'activitat hotelera (36,8%), en el sector de la construcció (el 13,9% dels immigrants està assalariat en aquesta activitat, tot i que respecte de l'any passat aquest sector perd més de 1.500 treballadors) i, finalment en el sector del comerç amb una presència important de prop de 7.000 treballadors (el 13,7% sobre el total de sectors d'activitat) [\(vegeu el quadre II-37\)](#).

3.2.1. L'ATUR I LES DEMANDES D'OCUPACIÓ

L'evolució del nombre de demandants d'ocupació⁴⁹ al llarg d'aquests sis anys ha anat en augment, concretament des de l'any 2005 parlem d'un increment de més de 65.985 persones, cosa que suposa en termes relatius un increment del 114%. Aquesta tendència de creixement, tal com passa amb la variable de l'atur, té un fort comportament estacional, d'acord amb el de l'activitat principal de la nostra economia. Així doncs, l'any 2011 es va tancar amb 124.012 demandants d'ocupació, la qual cosa suposa un augment interanual en termes relatius del 2,85% (el menor increment registrat des de 2007) [\(vegeu el quadre II-38\)](#).

Si ens fixam amb els demandants fixos discontinus, aquests també registren un augment dels efectius. Des de l'inici de la crisi, aquest col·lectiu ha crescut de forma exponencial (un 78,4% amb relació a l'any 2007), cosa que suposa que els efectes de la crisi econòmica són patits directament també per aquest grup de treballadors.

Pel que fa a les dades d'atur registrat, a les Illes Balears, l'any 2011 es va tancar amb 83.263 persones aturades, xifra que suposa un augment en termes absoluts de 381 persones respecte de l'any anterior i en termes relatius, del 0,46%. És, per tant, el menor increment des de l'any 2007. Per quart any

⁴⁹ *Són les sol·licituds de feina que realitza un treballador, aturat o no, a les oficines d'ocupació.*

consecutiu, el percentatge d'homes registrats com a aturats és superior al de les dones. Així doncs, el 53% d'aquestes persones són homes i el 47% restant són dones. L'atur femení, xifrat en 644 dones, és el que registra un creixement, més alt respecte de 2010 (un 1,68% més d'atur femení en termes relatius), mentre que els homes veuen reduir els seus efectius de les llistes d'atur en un 0,6% ([vegeu el quadre II-39](#)).

L'anàlisi segons el sexe i el grup d'edat és la següent; el 25,1% de les persones aturades té menys de 30 anys, el 41,7% entre 30 i 44 anys (aquest és el grup que es veu més afectat per la crisi econòmica i laboral i registra, en conseqüència, un comportament més advers), i el 33,2% restant té 45 i més anys.

Si ens fixam en el col·lectiu d'entre 45 i 54 anys i tenint en compte que es tracta de la població que encara es troba a 10-15 anys de l'edat de jubilació i que per tant presenta més problemes d'adaptabilitat a l'entorn laboral, observam que representen el 19,5% de l'atur total (gairebé el 60% del pes del grup de persones de 45 i més anys). El 2011 el 54,6% de les persones aturades eren menors de 40 anys. Per al col·lectiu de majors de 50 anys, la proporció és del 22,8%.

L'any 2011, l'atur de llarga durada representa el 27,8% sobre el total de persones aturades (més de deu punts percentuals que l'any 2009). Enguany, l'atur de llarga durada segons el sexe es distribueix de la manera següent: les dones representen el 50,6%, i els homes el 49,4% d'aquest col·lectiu. Segons el perfil de les persones en situació d'atur de llarg durada, podem dir que el 49% d'aquestes té 45 anys o més. Segons el nivell d'estudis, s'observa com gairebé el 25,6% no en posseeix o només té estudis primaris. I, finalment, segons el sector econòmic, veim com es produeix una forta concentració d'aquestes persones en el sector serveis (66,5%) ([vegeu els quadres II-40 i II-41](#)).

Si comparam les dades de l'EPA amb les del SOIB, com a primera conclusió es pot afirmar que a partir de l'any 2000 les xifres d'atur augmenten, atès el canvi de cicle econòmic i atesa la influència de la immigració en el mercat de treball a conseqüència dels processos de regularització. L'any 2005 s'inverteix aquesta

tendència –hi ha un descens de l'atur registrat–, tant si ho miram a partir dels registres del servei d'ocupació com de l'EPA. Entre els anys 2008 i 2010, es registra un creixement significatiu de l'atur registrat, i és durant el 2011 quan aquest creixement es modera considerablement. Segons l'EPA, l'any 2011 el nombre d'aturats s'incrementa el 7,7% respecte de 2010 (passa de 120.305 aturats a 128.925, és a dir, hi ha 8.620 persones aturades més que l'any passat, el menor increment des de 2007). Si s'utilitza com a font els registres del SOIB, també es produeix un increment –tot i que, significativament, menor– del 0,46% en relació amb l'any 2010 ([vegeu el gràfic II-9](#)).

Amb relació al col·lectiu de persones estrangeres, l'any 2011 es va tancar a les Illes Balears, com s'ha dit anteriorment, amb un total de 83.263 persones aturades, 21.330 de les quals eren estrangeres, cosa que, en termes percentuals, implica el 25,6% del total de l'atur que s'ha registrat a les Illes. Les Balears són la comunitat autònoma amb la proporció més elevada de treballadors estrangers sobre el total de persones aturades de l'Estat. Respecte del 2010 es produeix un descens de 867 persones estrangeres desocupades.

Del total de dones en situació d'atur l'any 2011, n'hi ha 9.047 que són estrangeres, és a dir, el 23,3% sobre el total de dones aturades a les Balears. Sobre el total de persones estrangeres en situació d'atur, el 57,6% són homes, mentre que el 42,4% són dones. Segons la zona de procedència, el 66,1% són de països de fora de la UE, mentre que el 33,9% restant són procedents de països de la UE.

3.2.2. LA CONTRACTACIÓ

La contractació realitzada l'any 2011 (311.374) experimenta un creixement respecte de 2010, que es concreta en 4.454 contractes més que l'any passat (un 1,45% més que l'any 2010). El 10,8% dels 311.374 contractes registrats varen ser indefinits i el 88,8% foren de caràcter temporal. Durant l'any 2011, s'ha registrat una caiguda en la contractació indefinida del 2,81%, mentre que els de durada determinada augmenten en un 2,04%, gràcies, sobretot, a l'augment dels contractes a jornada parcial, que és del 9,3%. I els contractes de formació pròpiament dits cauen en un 14,6% respecte de 2010. En canvi, els

contractes de pràctiques a temps complet registren un augment del 10,95%, i els contractes a temps parcial d'un 28,68% ([vegeu el quadre II-42](#)).

D'altra banda, el 43,1% dels contractes indefinits són contractes a temps complet, el 19,9% contractes a temps parcial i el 37% són contractes fixos discontinus (és l'únic grup que augmenta el pes respecte de 2010, en un 4,65%). Els contractes indefinits a temps complet registren un descens del 7,16% respecte dels contractes d'aquest tipus registrats l'any 2010. Totes les modalitats contractuals, excepte els contractes ordinaris⁵⁰ i els contractes a temps parcial⁵¹, registren un descens respecte de l'any anterior. Hem de destacar sobretot el descens dels contractes indefinits bonificats. Així mateix, d'entre els contractes temporals registrats el 2011 –el 50% dels quals cal assenyalar que tenen una durada inferior als tres mesos–, el 66% (181.499) són contractes a temps complet.

Els contractes formatius registrats l'any 2011 –que únicament representen el 0,35% del total de contractes, tot i les bonificacions a la contractació després de la reforma laboral de 2010– es concreten en 1.120 contractes, i han estat 41 menys que l'any anterior. Així doncs, es pot afirmar que la incidència de la reforma laboral entre aquest tipus de contractació ha estat nul·la.

Dins el grup de contractes de durada determinada a temps complet cal fer notar la importància, pel volum, dels contractes eventuais per circumstàncies de la producció, que són 105.314 (el 58%), i dels d'obra i servei, que sumen 55.549 contractes (el 30,6%).

L'índex de rotació⁵² a les Illes Balears, durant els darrers sis anys s'ha anat reduint a causa de la caiguda de la contractació temporal. Així doncs, passam d'un índex de l'1,81 l'any 2005 a l'1,74 durant el 2011, o si ens fixam en l'any anterior a l'inici de la crisi, l'any 2007, aquest era de l'1,86 (0,12 punts més que l'any 2011) ([vegeu el gràfic II-10](#)).

⁵⁰ *Aquests augmenten en 201 contractes respecte de 2010.*

⁵¹ *I aquests augmenten en 8.077 contractes respecte de 2010, un 9,5% més en termes relatius.*

⁵² *És l'equació entre el nombre de contractes temporals i el nombre de persones contractades amb contracte temporal.*

La contractació de durada determinada a temps complet, que representa un 50% es dóna en contractes de tres mesos o de durada inferior, i en el cas de la contractació a temps parcial, aquest percentatge puja fins al 55,9% ([vegeu el quadre II-43](#)).

Si analitzam el nombre de contractes registrats per gènere durant l'any 2011, la distribució a les Balears ha estat la següent: pel que fa a les dones, un total de 146.381 (47% sobre el total de contractació) i pel que fa als homes, un total de 164.993 (un 53% sobre el total de contractes). Respecte de l'any anterior, la contractació masculina és la que registra el major increment, amb un 2,4% més amb relació a l'any anterior, en canvi, la contractació femenina es manté pràcticament igual als dos anys anteriors.

Com hem dit anteriorment, del total de contractes registrats a les Balears durant el 2011, el 10,8% han estat de caràcter indefinit. Per gènere, la distribució de la contractació indefinida és igualitària, els homes han registrat un 10,9% de contractes indefinits i les dones un 10,7%. Segons la nacionalitat, el 29,8% dels contractes registrats durant l'any 2011 s'han registrat a treballadors estrangers. El 58,3% d'aquests treballadors són de fora de la UE, mentre que el 41,7% restant són treballadors de la UE ([vegeu el quadre II-44](#)).

Si ens fixam en les deu ocupacions que registren més contractació, es repeteix la concentració de contractes en unes poques ocupacions que es caracteritzen per ser de baixa qualificació i per estar englobades dins el sector de serveis i de la construcció. La major concentració la trobam entre els contractes registrats al col·lectiu femení, molt per sobre de la registrada pel col·lectiu masculí. Així doncs, les dones, un any més, han concentrat el 48,1% de la contractació registrada durant el 2011 en tres ocupacions: personal de neteja (19,6%), cambreres (16,4%) i venedors de botigues i magatzems (12%). Els homes, d'altra banda, han registrat la contractació més elevada en ocupacions relacionades amb hoteleria i construcció: cambrers (15,2%), picapedrers (8,5%), peons de la construcció (5,9%) ([vegeu el quadre II-45](#)).